

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНІХ ОКРУГІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

У статті аналізується стан дослідженості проблем, що виникають під час функціонування освітніх округів. Розглядаються шляхи розв'язання даних проблем.

Ключові слова: освітній округ, суб'єкти освітнього округу, освітня система округу, оптимізація мережі навчальних закладів, регіоналізація освіти, науково-методичний супровід.

В статье анализируется состояние изученности проблем, возникающих во время функционирования образовательных округов. Рассматриваются пути решения данных проблем.

Ключевые слова: образовательный округ, субъекты образовательного округа, образовательная система округа, оптимизация сети учебных заведений, регионализация образования, научно-методическое сопровождение.

The article analyses the research state of the problems that emerge during the process of education a district functioning. The way softness problems solving are considered.

Key words: educational district, educational district subjects, district educational system, educational institutions network optimization, education regionalization, science and methodological support.

Постановка проблеми. Освітній округ як добровільне об'єднання дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних та вищих навчальних закладів системи освіти, а також закладів культури, фізичної культури і спорту, підприємств і громадських організацій у межах середнього рівня адміністративно-територіального поділу є складовою регіональної системи освіти [7]. Сьогодні освітні округи розглядають як провідники нового підходу для створення багатоступеневої системи надання якісних освітніх послуг, проте щодо їх належного функціонування наявна низка невирішених проблем: недосконалість нормативно-правова база з питань функціонування освітніх округів та система управління навчальними закладами в умовах освітнього округу; відсутній відкритий діалог навчальних закладів округу з громадою, економічні механізми для співпраці та мережевої взаємодії навчальних суб'єктів в освітньому окрузі для забезпечення наступно-перспективних зв'язків між дошкільною, загальною середньою та вищою освітою відповідно до напрямку навчання; недостатня підготовленість

працівників органів управління освітою та керівників навчальних закладів до комплексного вирішення нових завдань в умовах функціонування освітніх округів; у багатьох округах відсутні умови для забезпечення повної диференціації навчання, професійної орієнтації та допрофільної підготовки, реалізації всіх напрямів профільного навчання, індивідуальної освітньої траєкторії розвитку учнів відповідно до їх особистісних потреб, інтересів та здібностей тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

У науковій літературі проблеми управління освітою у контексті оптимізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів, створення і функціонування освітніх округів розкрито у працях О. Гаврилюк, Д. Дейкуна, Д. Дзвінчука, Н. Колісніченко, Ю. Луковенка, В. Мелешко, Н. Ничкало, А. Мазака, М. Осадчого, О. Пастовенського, В. Паламарчук, І. Реморенка, М. Романенка, С. Сологуб, Л. Юрчук та інших. Питання організаційно-педагогічних умов діяльності та розвитку освітніх округів, теоретико-технологічні засади їх функціонування у сільській місцевості проаналізовано у наукових роботах І. Осадчого та В. Проскурніна [6; 9]. Проблеми управління розвитком професійної компетентності керівників навчальних закладів розкрито у працях В. Базелюка, Р. Зуб'яка, Н. Волянчук, С. Калашнікової, М. Набока, В. Маслова, В. Мельник, В. Олійника, О. Снісаренко, Л. Хоружої, Є. Чернишової та ін.

Виклад основного матеріалу.

Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає вдосконалення національної системи освіти, пошуку нових ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг. З огляду на це серед актуальних завдань освітньої галузі – реалізація сучасних підходів до реального забезпечення рівного доступу всіх громадян до якісної освіти, системна модернізація змісту освіти і її управління відповідно до світових тенденцій і вимог ринку праці, реалізація державно-громадських моделей управління освітою, забезпечення безперервності освіти протягом усього життя тощо.

Макимально враховувати потенційні можливості й особливості освітнього середовища, реальні потреби споживачів освітніх послуг, сприяти задоволенню освітніх потреб соціуму сьогодні здатна саме регіональна система освіти. Пошук інноваційних підходів до регіонального розвитку освіти, оптимізації мережі навчальних закладів – вимога часу, умова раціонального використання наявних на місцевому рівні ресурсів, потенціалу внутрішнього

ринку, активізації освітніх ініціатив і поєднання їх з ініціативами підприємництва та громадськості щодо ефективної реалізації освітніх завдань. Інноваційні підходи до регіонального розвитку, налагодження ефективного діалогу між національним та регіональним рівнями активізують процеси соціально-економічного зростання регіонів, покращення добробуту громадян України, зняття соціальної напруги. Усе це потребує вивчення відповідних факторів впливу освітнього ресурсу на розвиток регіонів та вироблення нових механізмів управління регіональною освітою. Серед численних новітніх тенденцій, які ініціюються та реалізуються в регіонах України, варто назвати такі мережеві утворення, як: модель соціального партнерства, освітні округи, культурно-освітні комплекси регіону, регіональні соціокультурні освітні кластери [3].

Становлення освітніх округів як нової моделі організації освіти в Україні закріплено в таких законодавчих та нормативних документах: Концепції профільного навчання в старшій школі, 2003, 2009 та 2013 р.; Положенні про освітній округ, 2006 та 2010 р.; Програмі впровадження профільного навчання на 2008-2010 роки; статті 9 Закону України «Про загальну середню освіту», 2010 р.; Рекомендаціях парламентських слухань із теми «Освіта в сільській місцевості: кризові тенденції та шляхи їх подолання», 2012 р.; Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року; методичних рекомендаціях щодо складання регіональних планів створення освітніх округів та модернізації мережі професійно-технічних, загальноосвітніх навчальних закладів, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України, 2012 р.; матеріалах Парламентських слухань «Доступність та якість загальної середньої освіти: стан і шляхи поліпшення», 2013 рік.

Методичні рекомендації щодо створення освітніх округів, затверджені Урядом [8], стали дієвим інструментом для місцевих органів управління освітою з питань проведення оптимізації шкільної мережі. Зараз в Україні функціонують понад 1900 освітніх округів, до складу яких увійшли більше ніж 8 тисяч навчальних закладів і здобувають освіту понад мільйон учнів (цитуються за текстом виступу на сайті «Урядового порталу», <http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article>

Грунтовний аналіз нормативно-правового забезпечення освітніх округів, результати анкетування керівників опорних закладів, дискусії в рамках міжрегіональних «круглих столів» дають право зробити висновок про те, що значна кількість освітніх округів знаходиться в нерівноважному стаціонарному стані – вони виникають, змінюються, іноді навіть зникають, оскільки не існує загальносистемних розроблених механізмів кооперації та координації в умовах округу, систем управління ними, державного регулювання організаційно-економічних механізмів, які забезпечують мобілізацію коштів до бюджету округу від установ, підприємств, населення, ефективного їх використання і завдяки цьому – забезпечення доступності і якості всіх освітніх послуг.

Забезпечити стандарти освіти для кожної дитини незалежно від місця проживання й майнового статусу учнів, створити простір для виявлення та розвитку індивідуальних здібностей – одне з основних державних завдань. Для цього треба

в освіту інвестувати. Як зазначає Л.Гриневиц у виступі під час парламентських слухань 25.10.2013, «сьогодні оптимізація мережі навчальних закладів звелася до їх ліквідації, особливо на селі. Але діти з закритих шкіл далеко не завжди переводяться в кращі умови навчання. Чому? Бо зекономлені кошти не інвестуються в опорні школи освітніх округів. Не тому, що цього не хоче місцеве самоврядування, а тому що воно не може, бо міжбюджетні трансферти з центру заздалегідь не достатні для забезпечення функціонування навчальних закладів. Слід переглянути формулу розрахунку трансфертів та норматив на учня. Створення освітніх округів слід підкріпити добре розвинутою законодавчою базою та реальними ресурсами».

Серед проблемних питань підвищення ефективності діяльності освітніх округів – відсутність повної нормативно-правової бази. Відсутні положення про загальні збори освітнього округу, раду округу, громадську окружну раду, батьківський окружний комітет, учнівсько-студентський парламент, профспілкові об'єднання та інші. Досі не розроблені технології організації внутрішньоокружних факультативів і курсів за вибором. Невирішеним залишається питання викладання навчальних предметів на базі кількох навчальних закладів як суб'єктів освітнього округу, адже в Положенні про освітній округ прописано лише алгоритм організації навчання на базі опорного навчального закладу.

Про недосконалу нормативно-правову базу, зокрема для налагодження системи громадсько-державного управління (відсутні типові положення про опорний навчальний заклад та координаційну раду округу), проблеми, які стоять на заваді більш ефективному використанню коштів (не визначені способи формування бюджету освітніх округів, не розроблений механізм фінансування закладів освіти в складі округу, не розроблено механізм взаємодії бюджетів різних рівнів при фінансуванні освітніх установ округу, не розроблено механізм оплати праці керівних та педагогічних працівників опорного закладу тощо), зазначає Віктор Громовий, незалежний консультант та експерт з освітньої політики, Заслужений учитель України [2].

Для того, щоб освітній округ став альтернативою закриттю шкіл, – зазначає Ігор Лікарчук, – необхідно зробити дуже багато. Зокрема, йдеться про нову структуру освіти в освітньому окрузі (шестирічна початкова школа), запровадження ринкових механізмів оплати та стимулювання праці педагогів, які працюють у малокомплектних школах (безплатний проїзд; скасування положення про те, що вчитель, який працює в іншій школі, є сумісником; оплата праці вчителя за виконану роботу, а не за ставку тощо); запровадження нових нормативів функціонування та фінансування освітніх закладів, що входять в округ; ґрунтовна диверсифікація управління ними на районному та внутрішньошкільному рівнях і багато чого іншого [5].

Невирішеним в окремих округах залишається питання щодо створення умов для забезпечення учнів, які проживають поза межею пішохідної доступності, організований підвіз до місць навчання та додому. У багатьох округах є потреба в придбанні більшої кількості шкільних автобусів, спортивного інвентарю, сучасних програмних засобів навчання, відкритті центрів допрофесійної підготовки, закла-

дів додаткової освіти, окружних інтернатів при опорних навчальних закладах. Застарілою є матеріально-технічна базана навчальних кабінетів, бібліотек, майстерень тощо.

Про нерозробленість систем управління освітніми округами (не визначено процедуру створення (ліквідації) округу та роль засновників (власників) суб'єктів округу в цьому процесі, порядок прийняття ними відповідних рішень; відсутнє поняття установчого договору (угоди) про створення освітнього округу; не названо вищого, виконавчого та додаткових органів управління округом, не окреслено їх функції, повноваження, особливості взаємодії та підпорядкування) зазначає також І. Осадчий [6].

Для створення послідовної багатоступеневої системи надання якісних освітніх послуг в умовах освітнього округу важливо враховувати особливості управління освітнім округом, серед яких: наявність у структурі округу навчальних суб'єктів (ДНЗ, ЗНЗ, ПНЗ, ПТНЗ, ВНЗ) із характерними тільки для них формами управління; наявність у структурі управління кожного навчального суб'єкта округу різної кількості колегіальних органів, кожен із яких виконує певні управлінські функції; наявність у кожному навчальному суб'єкті освітнього округу різної кількості рівнів управління, своїх структурних підрозділів; наявність у структурі округу не лише навчальних закладів, а й установ культури, фізичної культури і спорту, громадських організацій, що надзвичайно ускладнює проблему формування єдиного механізму управління. Практично відсутній понятійно-категорійний апарат із питань управління округами, теоретико-методологічні засади механізмів державно-громадського управління даною освітньою інституцією.

Із метою забезпечення безперервності педагогічного процесу та досягнення високої якості освіти в окрузі важливо створити сприятливі умови для переходу дітей від однієї освітньої ланки до іншої, тобто послідовної багатоступеневої системи надання якісних освітніх послуг.

Оскільки існуюча мережа сьогодні не зовсім забезпечує вертикальну і горизонтальну структури для безперервної освіти через низький відсоток охоплення дітей дошкільною освітою, профільним навчанням, недостатню потужність закладів позашкільної освіти, недостатнє фінансування професійно-технічної освіти, зниження якості вищої освіти, відсутній зв'язок різних рівнів освіти, посилюється значущість створення і функціонування освітніх округів, створення в них умов для такої освіти. Для цього недостатньо співпраці лише між навчальними закладами в умовах освітнього округу, її потрібно налагоджувати з владними структурами, центрами зайнятості, відповідними науковими, бізнесовими і громадськими організаціями. У цій системі має бути чіткий механізм управління, постійний моніторинг якості розвитку, взаємодія освіти, підприємництва і соціальної політики. Такий підхід до організації навчання в умовах освітнього округу стане продуктивним для реалізації ступеневої освіти, розвитку системи безперервної освіти.

В умовах округу важливо визначити основні напрями мережевої взаємодії, серед яких може бути управлінська взаємодія, педагогічна, методична, зовнішня, соціально-психологічна та дитячо-юнацька. Така мережева взаємодія замість традиційних вер-

тикальних зв'язків передбачає горизонтальні, інформаційні, коопераційні зв'язки між суб'єктами освітнього округу, тобто партнерство та співробітництво. Основними характеристиками управління в умовах мережевої взаємодії є децентралізація, широка соціалізація, спрямованість на задоволення різних освітніх потреб громадян, наявність неформальних стосунків, налагодження дієвих інформаційних потоків та ін. На нашу думку, вміло організована окружна мережева взаємодія та створена система управління освітнім округом дозволять вирішити низку найбільш актуальних проблем, зокрема: створення оптимальної мережі для повноцінної освіти дітей дошкільного та шкільного віку, сучасної системи виховної роботи, організації допрофільної підготовки та профільного навчання, формування здорового способу життя дітей та молоді, модернізації науково-методичної роботи та забезпеченості висококваліфікованими педагогічними кадрами, вдосконалення системи роботи з обдарованими та здібними учнями, реалізації інклюзивної освіти, створення системи моніторингових досліджень та ін.

Про важливу роль освітніх округів, систему управління ними у процесі інтеграції української освітньої системи в світовий, зокрема, європейський, освітній простір, створення на всіх управлінських рівнях відповідних самоврядних і громадських структур, неодноразово зазначав В. Кремень [4]. Надзвичайно актуальною є пропозиція про введення до повноважень округів не лише питань освіти та виховання, але й профілактики правопорушень, соціального захисту, розвитку місцевої громади.

Реалізація демократичних підходів до управління, перехід від традиційної до державно-громадської системи управління потребує чіткого розмежування функцій між суб'єктами освітнього округу, технології взаємодії батьків, зацікавлених сторін, піклувальних та інших рад, меценатів, громадських організацій, фондів в освітньому процесі округів.

Щодо ефективності діяльності освітніх округів, то вона залежатиме і від управлінського фактора – професійної компетентності начальників районних (міських) відділів (управлінь) освіти, які координують діяльність округів, керівників опорних закладів та інших навчальних суб'єктів округу, їх спрямованості на випереджувальний розвиток, необхідність інноваційних змін, оновлення змісту і форм діяльності, вміння забезпечити належні зв'язки з владою, закладами додаткової освіти, громадськістю, батьками. Отже, є потреба в удосконаленні системи науково-методичної роботи з керівниками опорних закладів та інших навчальних суб'єктів округу з метою навчити їх процесу моделювання освітніх округів, прогнозуванню стратегічних напрямів розвитку, а не працювати за формальним планом спільної роботи освітнього округу, номінально існуючими органами самоврядування, адже за такого підходу годі й сподіватися на досягнення синергетичного ефекту в роботі освітнього округу. Важливим питанням підвищення ефективності організаційно-педагогічної діяльності та управління освітнім округом є нерозуміння окремими керівниками навчальних закладів округу стратегічних цілей регіональної політики.

Серед невирішених питань – відсутність нових

підходів до координації науково-методичної діяльності в освітньому окрузі, формування професійної готовності педагогів до партнерської діяльності з представниками державних та приватних установ, що опікуються проблемами освітньої галузі, громадськістю щодо вирішення актуальних питань освіти та виховання молоді [10].

«Оскільки необхідними рисами сучасного українського випускника є усвідомлення своєї ідентичності й громадянської відповідальності, пошанування власної гідності і гідності іншої людини, вміння критично аналізувати і долати проблеми, екологічне мислення, здатність до творчості та уміння вчитися впродовж життя, то сучасний зміст освіти, – зазначає Лілія Гриневич, – повинен бути спрямований на формування компетентностей та цінностей». На жаль, компетентнісний підхід сьогодні лише декларується. Тому першочерговим завданням окружних методичних служб є забезпечення фахового вдосконалення спеціалістів, індивідуальне самостійне навчання їх незалежно від віку, оновлення набутого ними досвіду, посилення уваги до науково-методичного супроводу впровадження державних освітніх стандартів, реалізації компетентнісного та інших сучасних підходів. Йдеться не тільки про підвищення кваліфікації у міжкурсовий період, а й психологічну підтримку, залучення педагогічних працівників до системної науково-методичної роботи безпосередньо на робочому місці, у конкретних соціальних умовах, про органічне поєднання інноваційних форм роботи, що проводиться районними (міськими) методичними кабінетами (центрами) та окружними методичними кабінетами, зокрема у плані співпраці з освітніми організаціями, фондами, громадськими організаціями; налагодження партнерства з освітніми округами інших регіонів. Такі заходи дозволять обмінюватися досвідом і застосовувати його на практиці.

Сьогодні потребує педагогічного працівника, здатного не тільки обслуговувати наявні педагогічні й соціальні технології, але й здійснювати інноваційні процеси. Для підготовки висококваліфікованих і конкурентоздатних педагогічних працівників необхідно запровадити систему вивчення й оволодіння освітніми інноваціями, впровадження інтерактивних форм навчання, комп'ютерних та телекомунікаційних технологій, дистанційного навчання. Важливим постає перехід до інноваційних моделей навчання, реалізація яких потребує спеціальної підготовки вчителя, який зуміє системно запроваджувати комплекс педагогічних методів і прийомів, спрямованих на постійне залучення учнів до активної навчально-пізнавальної діяльності, інтенсивну багатосторонню комунікацію, обмін інформацією. Організація такого навчання потребує також від учителя вміння системного застосування специфічних технологій, зокрема: технологія кооперативного навчання (об'єднує спільною навчальною метою учнів у малих групах, орієнтує їх на взаємодію та співпрацю зі своїми ровесниками, реалізує природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяє розвитку вмінь ефективно працювати в команді), ігрова технологія (втілена в різноманітних дидактичних та рольових іграх, завданням яких є програвання типових життєвих ситуацій, що моделюють поведінку людей за певних заданих обставин), проектна технологія (передбачає самостійну діяльність учнів у розв'язанні

значущої проблеми на основі самостійного визначення завдань, етапів дослідження, їх реалізації та оформлення результатів), технологія розвитку критичного мислення (застосування сукупності спеціальних форм, прийомів і методів навчання під час опрацювання інформації з різних джерел, колективного обговорення, пошуку і знаходження відповідей на хвилюючі питання, розвиток умінь і навичок мислення, які дають змогу формувати стратегію подолання можливих утруднень), технологія навчання на основі дебатів і дискусій (обмін ідеями, судженнями, думками в групі задля пошуку множинних істин, що дозволяє аргументувати власні погляди і позиції), технологія ситуативного навчання (передбачає осмислення реальної життєвої ситуації, актуалізує відповідний комплекс знань, умінь, навичок учнів, необхідних для її розв'язання) тощо.

Важливо також працювати над створенням єдиного соціального інформаційно-освітнього середовища, яке забезпечуватиме можливість професійного росту кожному педагогу, відпрацьовувати і запроваджувати моделі підвищення фахової майстерності, побудовані на засадах модульно-диференційованого підходу, здійснювати низку діагностичних досліджень, які дозволятимуть отримати інформацію про науково-методичне забезпечення й організаційно-педагогічні умови професійної діяльності, з'ясувати рівень задоволеності педагогічних працівників змістом методичної роботи, виокремити чинники професійного зростання.

Серед інших шляхів модернізації професійного розвитку педагога в умовах функціонування освітнього округу: використання модульної системи навчання на основі інтерактивних форм і методів навчання дорослих, створення електронних бібліотечних і ресурсних фондів, баз і банків даних, залучення педагогічних працівників до участі в інноваційних проектах, планування методичної роботи з керівниками та педагогами відповідно до рівнів педагогічної творчості (інформаційно-відтворювальний, адаптивно-прогностичний, раціоналізаторський, науково-дослідницький, креативно-прогностичний), що забезпечує диференціацію роботи, залучення нових освітніх структур (консалтингових, моніторингових, маркетингових, психологічних) [1].

Серед нових форм роботи з керівниками навчальних закладів та педагогічними працівниками в окрузі – авторська окружна творча майстерня вчителя, школа технологічної майстерності, школа прогностичних досліджень, школа професійної адаптації, тренінг-клуб та тренінг-центр, творча лабораторія керівника (педагога), центр розвитку методичного складу, тимчасовий науково-дослідницький колектив, окружні фестивалі педагогічної майстерності, методичні відеомости, педагогічні мости, педагогічні десанти, червневі студії та ін., які не дублюють тих, що функціонують у навчальних закладах.

Інформатизований інноваційний освітній простір спонукає до активного проведення веберенцій, вебінарів, форумів, створення електронних банків даних, розміщення досвіду роботи в електронному вигляді на web-сторінках окружного освітнього сайту та порталу, тобто створення варіативного, поліфункціонального науково-методичного окружного середовища, що забезпечує умови розкриття творчого потенціалу суб'єктів освітнього процесу,

збагачення їх професійного досвіду. Відносини учасників методичного окружного полілогу мають відбуватися за умов включення до нього не лише освітян – фахівців із проблем педагогіки, а й представників державно-громадських установ, що працюють на умовах партнерства. Означений факт потребує при розробці окружної моделі науково-методичної роботи врахування різногалузевої фахової спрямованості учасників методичного процесу, різного ступеня наближення до освітніх проблем та неоднакових можливостей щодо їх оптимального вирішення.

Висновки. Створення освітніх округів як одного із головних інструментів спрямування змін у галузі освіти на регіональному рівні та системи управління ними в Україні є однією з важливих проблем реформування освітньої галузі. Стратегія розвитку освіти в освітньому окрузі має спрямовуватися на створення системи державно-громадського управління, щоб усі навчальні заклади в умовах округу стали рівноправними суб'єктами і партнерами. Тільки така гнучка і цілеспрямована система управління освітою буде ефективною та забезпечить інтенсивний розвиток і якість освіти, спрямованість її на задоволення потреб округу, запитів кожної особистості. Це потребує оптимізації окружних управлінських структур, децентралізації управління освітою в окрузі, перерозподілу функцій і повноважень між органами місцевого самоврядування і навчальними закладами, реалізації ідеї автономії навчальних закладів, розширення їх прав і можливостей щодо фінансової самостійності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Віднічук М. Науково-методичне забезпечення діяльності освітніх округів в умовах реформування освітньої галузі : тематична збірка праць / М. Віднічук, Н. Мельник ; за заг. ред. В. В. Олійника. – Рівне : ПП Лапсюк, 2012. – 268 с.
2. Громовий В. «Округізація» всієї шкільної освіти: нове дихання після парламентських слухань? [Електронний ресурс] / В. Громовий ; Портал громадських експертів. – Режим доступу : [\[education-ua.org/ua/articles/133-okrugizatsiya-vsiejishkilnoji-osviti-nove-dikhannya-pislya-parlamentskikh-slukhan\]\(http://education-ua.org/ua/articles/133-okrugizatsiya-vsiejishkilnoji-osviti-nove-dikhannya-pislya-parlamentskikh-slukhan\), вільний. – Назва з екрана.](http://

</div>
<div data-bbox=)

3. Колісниченко Н. М. Взаємозв'язок державного регулювання та механізмів самоорганізації в управлінні вищою освітою : дис.канд. наук з держ. упр. : 25.00.02/ Н.М. Колісниченко. – К., 2003. – 201с.

4. Кремень В. Біла книга національної освіти України / В. Кремень ; Київ. ун-т імені Бориса Грінченка ; ред. В. Г. Кремень. – Вид. 3-тє. – Київ : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 340 с

5. Лікарчук І. Мишоловка для шкіл [Електронний ресурс] / І. Лікарчук. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/misholovka_dlya_shkil.html, вільний. – Назва з екрана. – Електрон. версія публікації 9 вересня 2011.

6. Осадчий І. Освітній округ: теоретико-технологічні засади ефективного управління [Електронний ресурс] / І. Осадчий // Народна освіта. – 2012. – Вип. 3 (18). – Режим доступу : www.narodnaosvita.kiev.ua. – вільний. – Назва з екрана. – Електронна версія друк. публікації 2012.

7. Положення про освітній округ : затверджене постановою Кабінету Міністрів України № 777 від 27 серпня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/777-2010-%D0%BF> вільний. – Назва з екрана.

8. Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Освіта в сільській місцевості: кризові тенденції та шляхи їх подолання : постанова Верховної Ради України №4949-VI від 7 червня 2012[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4949-vi>, вільний. – Назва з екрана.

9. Проскурнін В. Освітній округ як ключовий елемент реформування національної системи освіти / В. Проскурнін // Рідна школа – 2006. – №12 (923). – С. 43-44.

10. Сидорова О. Оновлення змісту й форм методичної роботи в інноваційному просторі освітнього округу / О. Сидорова // Управління школою. – 2008. – № 29 (221). – С. 24-31.

Дата надходження до редакції: 10.02.2015 р.